

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Caput 1. Appellunt subsidiarii, & sedes in portu Boni-aëris stabilitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

HISTORIÆ
PROVINCIAE PARAQUARIAE
SOCIETATIS JESU
LIBER QUARTUS.

ANTIS rebus in Assumptionis urbe perfectis, Didacus Torres secundo Paraquario Argenteoque flumine ad portum Boni-aëris contendit. In quo portu Societatis sedes, abhinc biennio posita, temeritate Joannis Dominguesii nutabat. Is Theologiam Limæ & in Chilensi regno docuerat: sed subinde Boni-aëris domui Præpositus, rerum Indicarum tædio, & parum sedatæ mentis turbine agitur, inconsulto Provinciali, tanquam si futuri templi materiam advectum iret, in Brasiliam primùm, tum in Hispaniam navigavit. Quò cum appulisset, & festisset Provinciæ Aragonicæ, in qua Societatem olim amplexatus fuerat, jussu Claudii Aquavivæ religiosi penis pro ratione delicti punitus respuit, & temerarium factum constanti virtutum exercitio correxit. Id non tacui, ut posteris exemplo sapiant: præterit enim hæc vita, & Historici, pro officio, ut verè, ita liberè, vitia & virtutes omnium ad cæterorum doctrinam propalabunt. Didacus Torres nullum habebat, quem Dominguesio sufficeret, & multa invitabant ad perpetuandam Boni-aëris sedem. Nam fluminis Argentei Prætor, in Ethnicos Magellanico freto obversos irrumpens, aliquot captivos nuperrimè fecerat; quorum aspectu Provincialis senserat desiderium ferocissimam gentem, necnon Charuas, Jarosios ac alios populos Guaicuræis simillimos, cis & trans fluvium Argenteum longè latèque vagantes, juvandi. Præterea, quotannis ex Africa, magna vis Æthiopum, pro mancipiis distrahendorum, huc advehebatur, quibus animarum subsidium, si Societas à portu abesset, futurum erat nullum. Desiderium incendebant Didacus Marinus Negron, novus Prætor, & ejus decessor Ferdinandus Arias, viri integerrimi, continuationem sedis multis rationibus exigentes. In his rebus dum sunt, Joannes Romerus Provinciæ Procurator, & novemdecim subsidiarii Socii, partim Sacerdotes, partim laici, ex Europâ in portum investiti, multiplici gaudio Provinciam & utrumque Prætorem exhilaravere; eò maximè latos, quòd temporaria Boni-aëris sedes jus perpetuitatis, Joanne Romero in Præpositum constituto, consequi potuerit. Altera lætandi causa fuit recentissimum Regis Catholici diploma, quo jubebantur Sacerdotes de Societate in amplissimis Provinciis Ethnicorum conversioni adhiberi, & Regiis sumptibus ali. Nec infima gaudii pars erat, tot Socios ex plerisque Hispaniæ Provinciis selectissimos intueri: inter quos futuris temporibus eminere Didacus Boroa & Simon Oxeda, Paraquariæ Provinciales; Christophorus Torres Theologiæ magisterio, Barbaris expeditionibus, ac gubernandi arte diu conspicuus; Martinus Urtafium, Divo Xaverio sanguine propinquus; Joannes Albis, post divisam Provinciam Chileni regni Vice-provincialis; Baltazar Senia & Soromajor, hic speratæ nobilitatis titulis, ille innocentia vitæ illustri; Joannes Humanes ab Alfonso Rodrigues in Majorica, dum simul viverent, inter Cælo prædestinatos conspectus; Antonius Moranta nostri Hieronymi Natalis nepos, & alterius Morantæ apud Mexicanos pro Religione occisi germanus frater, & alii præstantes viri. Nullus nisi Hispanus hæc vice venit, cum tamen aliarum nationum homines Didacus Torres exquisitissimis litteris expetivisset: usu enim compererat, tale genus hominum novalibus Indorum proscindendis aptissimos esse. Postquam ab diuturnâ navigatione utcumque recreati sunt, Socii in vectores,

N

nautas,

CAPUT

I.

Appellunt subsidiarii, & sedes in portu Boni-aëris stabilitur.

Joannis Dominguesii temerarium factum.

Pœnitentia.

Socii appellunt.

Regis Catholici liberalitas.

Sociorum selectus.

Eorumdem labores.

nautas, cives, Peruanos Chilenosque advenas, necnon variarum linguarum Indos, operas distrahere. Nullus repertus, qui magni Jubilæi leges ab Romero promulgatas non adimplerit: nullus ex tot hominibus, qui conscientias suas apud Sacerdotes nostros non posuerit. Interjecto tempore, ex Magellanicis, Charuis, & hujusmodi feritatis monstris, delectu habito, Baptisma, solemnè pompâ, astante Prætorè ac urbis Primoribus, collatum est. Cæteri verò dilati, vario numero, sequentibus annis Christo nomen, Societatis operâ, dedere. Sed Æthiopum ut numerus major, & indoles melior, sic cura intensior; quorum etiam corpora pædore ac peste plerumque corrupta curabantur. Nec is labor transitorius est, sed singulis annis, non sine magno Ecclesiæ lucro, celebrantur hæ animarum & Apostolicorum laborum nundinæ, eò Societati utiliores, quò talium mercium rari sunt appetitores. Profectò si numerum Æthiopum, in hoc portu ab Societatis hominibus baptizatorum, ad calculum reducas, laudabis Divini Numinis clementiam, miserimæ gentis corpora vexari permittentis, ut quàm plurima millia in filiorum suorum fortem admittat.

Charuis baptizantur.

Æthiopes curantur.

CAPUT

II.
Societas Sanctæ Fidei urbem fide occupat.

Hujus urbis origo.

Indigenarum mores.

Eorum multiplicatio.

SUB idem tempus, Ferdinando Ariâ Paraquariæ Exprætorè adnitente, Provincialis missu, Franciscus à Valle in urbem Sanctæ Fidei, octoginta leucis adverso Argenteo flumine ab portu Boni-aëris distantem, Societatis coloniam deduxit. Hanc urbem, paulò antequam Portus Boni-aëris restauraretur, Joannes Garaüs ad Quiloasæ amnis, in flumen Argenteum sese exonerantis, ripam ideò ædificaverat, ut adventantibus ex Europa navibus subsidio esse posset. In novos colonos non semel infurrexere Barbari, frustratis semper conatibus, Deo & Divo Hieronymo, cui urbs consecrata est, Hispanorum consilia promoventibus. Indigenæ hoc olim in moribus habebant singulare, quòd scæminis luteo colore corpora sua non antè discriminare licitum esset, quàm carnem humanam gustassent. Si corpora bello capta decissent, puellis nondum pictis frusta cadaverum popularium suorum devoranda præbebantur. In parentum sepulchris arbores plantabant; struthionumque plumis ornabant; ad quas ploraturi per certa temporum intervalla concurrebant. Ante Hispanorum adventum piscatione venationeque se sustentabant; sed deinde adeò se boum greges multiplicavere, ut non tantum indigenis alendis, verum etiam aliquousque ditandis Hispanis suffecerint. Constat ab anno hujus sæculi undecimo usque ad trigessimum-primum, è campis Sanctæ Fidei urbi subjectis decies centena boum millia in Peruviam magno proventu abacta fuisse. Præter hæc, urbs Sanctæ Fidei nulla in re memorabilis erat, nisi Barbariem ad Christum adducendi spe: nam quâ Paraquarium respicit, Calchaquina vallis altera centum fermè leucis ad flumen Argenteum protenditur, immanissimorum mortalium receptaculum: nec longè aberant alii Barbari Societatis laboribus destinati. Sede positâ Franciscus à Valle, vir impiger, diu noctuque in Hispanos, Æthiopes ac Indos, ita operam dispensavit, ut dæmonis & lycophantarum odium acerimè, uti suo loco tradam, proritarit. In templo nostro condendo Ferdinandus Arias Exprætor, & ejus filia, virgines nobilissimæ, terram humeris bajulavere. Quo factò, meo judicio, ille majorem gloriam indeptus est, quàm cum amplissimæ Provinciæ tribus vicibus pro Rege præfecturam magna cum laude gessit.

CAPUT

III.
Ignatii Loliolæ inter Beatos relati celebritas & miracula

SED super has res longè solidius exhilaravit omnes nuncium ab Joanne Romero allatum, de Ignatio per Paulum Quintum Pontificem inter Beatos relato: & crevit Societatis autoritas spectatione ludorum in portu Boni-aëris, in ejus apothecoli solemniter institutorum: quos celebres fecere majorum minorumque tormentorum iterata explosio; duorum Prætorum cum frequenti nobilitate equestris pugna, nautarum ingenium ex navium velis extemporale templum amplè erigentium ornantiumque, & sexcenta alia lætitiæ singularis ostentamenta, quæ ad imitationem traxere latissimæ Provinciæ loca omnia, Gloriosi Patris Sanctitatem, non minus ex recentibus propinquisque miraculis, quàm ex filiorum laboribus virtutibusque æstimantia. Urbs Sancti Michaëlis apud Tucumanos per quadraginta con-

tinuos